

FYLKESMANNEN
I ROGALAND

FRAMANDE ARTER PÅ DØRSTOKKEN OG INNANFOR - ANSVAR OG ROLLER

10.12.2014

Ørjan Simonsen

Fylkesmannen i Rogaland

Arealbruk

Foto: © Sigmund Krøvel-Velle / Samfoto

Forurensing

Foto: Marianne Gjørv

Klimaendringer

Foto: Svetek

Hva truer naturmangfoldet?

Fremmede arter

Foto: Tone Solhaug

Overhøsting

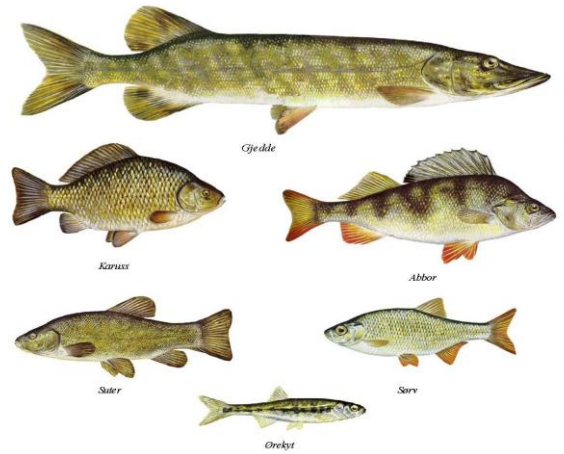
Foto: Marianne Gjørv

Kva er ein framand art?

- Ein framand art er ein art som menneske har tatt ut frå sitt naturlege leveområde, til stader den ikkje høyrer opphavleg heime.
- Spreiing av framande arter er kryssing av økologiske barrierar – t.d. ørekyt og gjedde.
- **Svartelista art:**
 - Artsdatabanken si liste. «Svært høg økologisk risiko» og «høg økologisk risiko», t.d. mink, brunskogsnegl og kjempespringfrø.

ETTERLYST !

Fiskearter som ikke hører naturlig hjemme i Rogalandsnaturen har i senere tid blitt påvist flere steder i fylket vårt. Spredning av slike arter kan føre til alvorlige miljøforstyrrelser. Fylkesmannen i Rogaland har i samarbeid med Time og Karmøy kommuner tatt initiativ til en kartlegging av utbredelsen av slike arter. Kartleggingen gjennomføres av RC Consultants (sør-fylket) og Karl Otto Mikkelsen (nord-fylket). Har du opplysninger som kan bidra til kartleggingen, ber vi deg å ta kontakt på et av følgende telefonnr.:

For søndre del a
For nordre del a

**STOPP SPREING AV
DEI GRØNE FROSKANE!**

De grønne froskane på Finnøy vart innførte frå Polen i 2003. Blanding av damfrosk og hybridfrosk (damfrosk x latterfrosk), framande artar som kan skade norsk natur og økosystem. Dei er artar er eit trugsmål mot andre plantar og dyr.

Forbode å ta med egg, rumpetroll eller vaksne froskar frå Finnøy til utsetting andre stadar.

Norsk lov forbyr innførsel og utsetting av framande organismar utan løyve. Du kan verte meldt til politiet dersom du set ut framande artar i naturen.

Fylkesmannen i Rogaland
Finnøy kommune
Meir informasjon:
Fylkesmannen i Rogaland,
Miljøvernavdelinga
www.fylkesmannen.no/rogaland

Nokre problemartar i Rogaland

- Smal vasspest
- Rynkerose
- Gran og buskfuru i verneområda
- Mink
- Japansk drivtang
- Sørv

Bløtt egg av hybridfrosk fram. Foto: Dag Solnes

...og kva er problemet?

- Innføring og spreiding av framande artar er ein av dei største truslane mot biologisk mangfald.
- Invaderer og fortrengrer stadeigne arter og økosystem.
- Redusert kvalitet på oppleving og tilgjengelegheit.
- Har skapt problem for ulike næringsverksemdar, uante konsekvensar marint og på land.

Døme på spreingskjelder

- Hagebruk
- vei og jernbane
- anleggsverksemd
- oppdrett
- tømmer
- skipsfart og akvakultur
- fritidsfiske
- tømning av akvarier i vassdrag

Døme på dørstokkartar:

- Mårhund
- New Zealand flatorm
- Furuvednematode
- Krabben *Hemigrapsus sanguineus*
- Kinesisk ullhåndskrabbe (*Eriocheir sinensis*)
- Harlekinmarihøne (*Harmonia axyridis*)

Minst 12 milliardar Euro/år i Europa

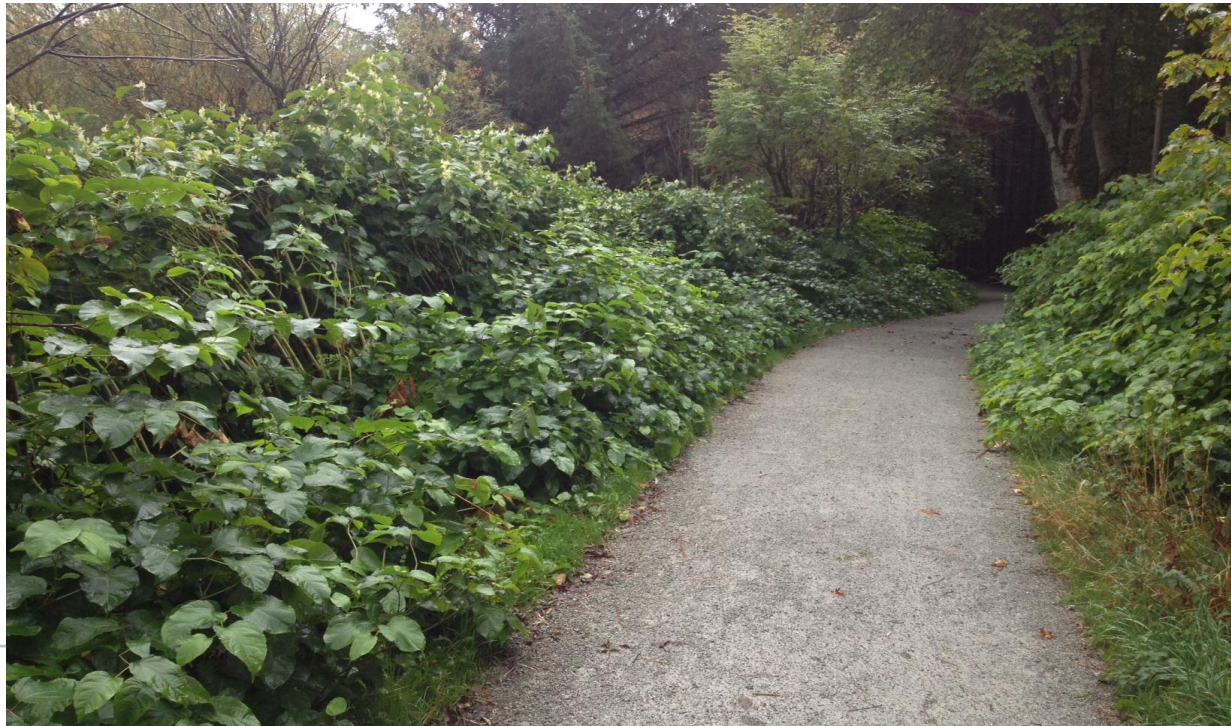
- BBC:
 - ”Urgent call on EU to stopp billion-euro aliens”
 - ”Giant crabs make Antarctic leap”
 - ”Invasive species have a delayed legacy”
- Vannhyasint er spreidd frå Amazonas til 50 land.
 - Kostar berre Uganda fleire titals millionar i året.

Parkslirekne i Rogaland

- Innført frå Øst-Asia i 1825, og vil krevje mykje for å fjerna.
- Her eit døme frå Store Stokkavatnet i Stavanger:

Parkslirekne i England

- Overtar naturlige habitatareal
- endra næringscyklus/omsetting, lys- og regnskygge
- hindrer frøspreiing til naturlege arter
- redusert næringsstilgang for andre arter
- redusert tilgjengelegheit, blokkerer drenering og pumper
- ingen naturlege predatorar
- endra opplevingslandskap, kulturminner, parker
- redusert eigedomsverdi, nabokonflikter
- store kostnader for sikker masseforflyting og skjøtselstiltak.

Internasjonale føringar

- Konvensjon om bevaring av biologisk mangfald – Riokonvensjonen.
- Artikkel 8: *Partane skal så langt som mogleg og hensiktsmessig hindra innføring av, kontrollera eller utrydde framande artar som truar økosystem, habitat eller artar.*

Nasjonale og regionale føringer

- Nasjonal tverrsektoriell strategi underskrive av 10 departement.
- Handlingsplan mot framande skadelege artar i Rogaland.

Eigne tiltakslistar i Rogaland sin handlingsplan:

1. ALARMLISTE				
Art	Status / kommentar	Førekost	Målsetning	Tiltak
 Ullhåndskrabbe <i>Eriocheir sinensis (HR)</i>	Observert i Mandalselva. Spreidde med larvar i sjø, vaksne individ lever i elveutløpa. Jæren har masse av desse sårbare habitata som bør undersøkast og haldstad under oversikt.	Ikke registrert i Rogaland	Oversikt over utbreiing.	Overvaking av elvar i særlegje del av fylkje. Utrydda bestandar der den truar verdifull natur. til dæmes i elvemunningar på Jæren.
 Koloni sjøpung <i>Didemnum vexillum (NOBANIS)</i>	Veks over naturlig vegetasjon. Kan dekkja heile blåskjelbed. Potensielt veldig skadeleg. Her bør både DN og MD være på vakt .	Ikke registrert i Noreg	Førebyggja at arten vert introdusert til norske farvatn	Informasjon til blåskjeloppdrettarar og andre som driv med skjel.
2. TILTAKSLISTE				
Art	Status / kommentar	Førekost	Målsetning	Tiltak
 Asiatisk sjøpung <i>Styela clava</i>		Sikre funn i Stavangerområdet på bryggar og tau.	Oversikt over utbreiing.	Informasjon til oppdrettarar, marinaer og dykkemiljøa. Oppmoda om å visa omsyn ved flytting av reiskap, til dæmes tauverk.
 Stillehavøsters <i>Crasostrea gigas (HR, NOBANIS)</i>	Opphavleg frå Japan og Sydøst-Asia. Registrert både i Håfrsford og på Kvitsøy, fins sannsynlegvis fleir lokalitetar. Mykje brukt i oppdrettssamanheng, m.a. i Frankrike. Truleg spreidd sekundært som larvar frå forvilla østerspopulasjonar i Danmark, men det kan også vera noko spreiding frå eiga produksjon på Vestlandet på 70-80 talet. Konkurrerar med blåskjel og flatøsters. Skjella er habitattbyggjande, står vertikalt oppreist og er knivskarpe. Det fryktas at arten også kan spreia østerssjukdomar, parasittar og virus som kan smitta den norske østersen.	Sikre funn på Kvitsøy og i Håfrsford	Oversikt over utbreiing. Avgrensa lokale bestandar der den truar verdifull natur, eller i område re-produksjon kan verta stor (pollar og grunne fjordbuktar)	Informasjon til m.a. sjømatforhandlarar. Hausting der det er føremålstenleg. Introduksjonen er i ei tidleg fase. Difor kan nedkjemping av kjende populasjonar motverka vidare spreiding.
 Amerikansk hummer <i>Homarus americanus (HR)</i>	Naturleg heimeheyrande på Nord-Amerikas og Canadas austkyst. Registrert 16 funn i Noreg, hovudsakeleg nær storby. Stammer sannsynlegvis frå import av levande hummar.	Ingen funn i Rogaland. Lite som tydar på stort tal i Noreg	Førebyggja at arten vert introdusert til norske farvatn	Informasjon til m.a. hummarfiskarar og sjømatforhandlarar
4. OBSERVASJONS-/KARTLEGGINGSLISTE				
	Status / kommentar	Førekost	Målsetning	Tiltak
 Pollpryd <i>Codium fragile spp. fragile (UR, DAISIE)</i>	Sjeldan. Er ikke observert i Rogaland. Kan være potensielt invaderende i Noreg Nakkelar/habitattbyggjande.	Registrert store individ spreidd i Rogaland.	Registrert i Rogaland.	Følgje utviklinga av arten.
 Japansk drivtang <i>Sargassum muticum HR</i>	Stillehavsart frå kysten av Japan og nord-austkysten av Kina. Sannsynlegvis innført i samband med import av stillehavøsters. Er habitattbyggjande, har kjønna formering og sprei seg ved at fertile strukturar frå morplanta lausnar og driv med havstrømmer på seinsommaren. Blærene held raudalge flytande, ein effektiv måte å spreia zygotar og småkimar på og som gjer den vanskeleg å nedkjempa.	Registrert store individ spreidd i fjordane i Rogaland.	Oversikt over utbreiing. Avgrensa lokale bestandar der den truar verdifull natur	Følgje utviklinga av arten.

Kva gjer forvaltninga?

«Det er håpløst og vi gir oss ikke»

Jan Erik Vold

- Bruk av lovverk, planlegging
- informasjon og vegledning
- fysiske tiltak og skjøtsel
- overvaking og kartlegging.

Dei grøne frøskane på Finnøy vart innførte frå Polen i 2003. Dei er ei blanding av damfrosk og hybridfrosk (damfrosk x latterfrosk). Dette er framande artar som kan skade norsk natur og økosystem. Framande artar er eit trugsomål mot andre plantar og dyr.

Det er forbode å ta med egg, rumpetroll eller vaksne frøskar frå Finnøy til utsetting andre stadar.

Norsk lov forbyr innførsel og utsetting av framande organismar utan løyve. Du kan verte medt til politiet dersom du set ut framande artar i naturen.

Fylkesmannen i Rogaland

Finnøy kommune

Nett informasjon:

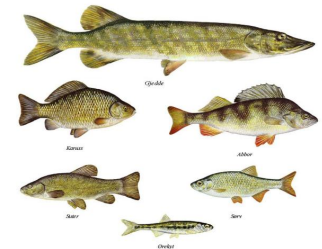
Fylkesmannen i Rogaland,

Miljøvernordninga

www.fylkesmannen.no/rogaland

ETTERLYST !

Fiskearter som ikke høver naturlig hjemme i Rogalandsnaturen har i senere tid blitt påvist flere steder i fylket vårt. Spredning av slike arter kan føre til alvorlige miljøforstyrrelser. Fylkesmannen i Rogaland har i samarbeid med Time og Karmøy kommuner tatt initiativ til en kartlegging av utbredelsen av slike arter. Kartleggingen gjennomføres av RC Consultants (se-fylket) og Karl Otto Mikkelsen (nord-fylket). Har du opplysninger som kan bidra til kartleggingen, ber vi deg å ta kontakt på ei av følgende telefonnr.:

For søndre del av Rogaland, til og med Strand kommune : 51638800
For nordre del av Rogaland : 52723650

Sektoransvar

- Alle sektorar har:
 - ansvar for å legge miljøomsyn til grunn i sitt arbeid
 - ...med oversikt over miljøverknadene
 - ansvar for å gjennomføra tiltak innanfor eige ansvarsområde
 - ansvar for å hindre spreiding av framande arter i naturen
 - ansvar for å rapportera funn av framande arter, gjerne i artsobservasjonar.no.

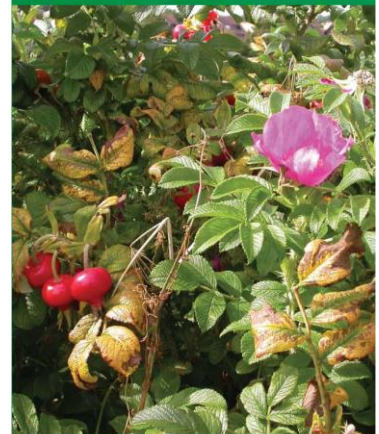
Sektoransvar (forts.)

- Innarbeide tema i relevante planar
- kartlegge og avdekke problem
- nedkjempe på privat og offentlig eidegom
- stille krav om retningslinjer for handtering av framande arter ved nye kontraktar
- stimulera til frivillig arbeid
- **informasjon!**

Sektoransvar (forts.)

- Fylkesmannen vil:
 - Overvake og nedkjempe framande arter i verneområda.
 - Bidra til å samordne tiltak mot skadelega arter.
 - Rettleia kommunane og andre.

Hage- rømlingar

Informasjonsbrosjyre
om framande skade-
lege artar som truar
biologisk mangfald

Naturmangfoldlova kom i 2009

- § 6 pålegg alle ein generell aktsomhetsplikt:
 - «...enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet.»

Om framande arter i naturmangfaldlova

- **Kap. IV** omhandlar særskilt framande organismar.
 - To forskrifter knytt til kap. IV:
 - Forskrift om utsetting av framande treslag.
 - Forskrift om innførsel og utsetting av framande organismar (høyringsfrist var i oktober 2014).
- § 29 om innførsel
- § 30 om utsetting og omsetting
- § 31 om utsetting utan særleg løyve

Takk for merksemda!

